

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ РЕГІОНІВ

М.В. Макаренко, к.е.н.

Азовський морський інститут, м. Маріуполь

Стійкий розвиток регіонів спричиняє необхідність проведення послідовної й ефективної регіональної політики, реалізація якої пов'язана із проблемою підвищення конкурентоспроможності регіону. Для регіону як суб'єкта конкурентної боротьби досягнення конкурентоспроможності означає, з одного боку, можливість підвищення ефективності розвитку, з іншого боку - право зайняти гідне місце в системі державного устрою й сприяти економічному зростанню в країні.

Вітчизняні дослідники основну увагу приділяють адаптації закордонних методик для рішення проблем конкурентоспроможності регіону, або дослідженню окремих аспектів конкурентоспроможності. Однак питання оцінки, розглянуті даними авторами вимагають подальших досліджень і адаптації до українських умов.

Базовий підхід до оцінки конкурентоспроможності регіону можна сформулювати на основі концепції конкурентоспроможності країни, запропонованої М. Портером. Вона включає два аспекти оцінки конкурентоспроможності: факторний і результатний. Факторну оцінку конкурентоспроможності можна побудувати на основі детермінант регіонального ромба. В основу результуючої оцінки конкурентоспроможності регіону можна покласти визначення М. Портера. Конкурентоспроможність регіону - це продуктивність використання регіональних ресурсів, і в першу чергу робочої сили й капіталу, у порівнянні з іншими регіонами, що інтегрується у величині й динаміці валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення (і/або одного працюючого), а також виражається іншими показниками [2].

Вітчизняними вченими ведуться активні дослідження з розробки методик оцінки конкурентоспроможності регіонів, однак єдиної методики ще не вироблено. Тому розглянуте багатогранне поняття може бути визначене в різних аспектах залежно від розв'язуваних завдань.

У монографії Селезньова А.З. досліджуються проблеми конкурентоспроможності Росії [3]. Конкурентні позиції регіонів на рівні ринків пропонується визначати на основі тринадцяти показників.

Шеховцевим Л.С. пропонувався експериментально апробований програмно-цільовий підхід до оцінки конкурентоспроможності на основі регіональних детермінант [5, с. 11-16].

За останні роки з'явилася значна кількість вітчизняних або спеціально адаптованих до наших реалій закордонних методик оцінки інвестиційної ситуації, що складається в різних регіонах. На думку російських регіоналістів Ушвицького Л.І. і Парахіної В.Н., під конкурентоспроможністю регіону варто розуміти його здатність забезпечити високий рівень життя населення й доходів власників капіталу, а також ефективно використовувати наявний у регіоні економічний потенціал при виробництві товарів і послуг.

Дана методика може скласти основу оцінки конкурентоспроможності регіону як з погляду точної кількісної оцінки її параметрів, так і з погляду якісної характеристики одержуваних значень, що дають можливість представити реальні відносини й можливості територій аналізованого регіону.

Оцінка порівняльного становища регіонів здійснюється за показником інвестиційної привабливості, відзначають Ушвицький Л.І. та Парахін В.Н. [4], що недостатньо для визначення перспектив розвитку регіонів, виділення тих з них, які мають високий невикористаний потенціал, а також «незаслужено забутих» інвесторами, експортерами товарів.

Андрєєв В.Е. пропонує оцінювати соціально-економічну конкурентоспроможність регіону на основі зважених рангів двох груп показників: рівня життя й інвестиційної привабливості порівнюваних регіонів [1]. Він вважає за доцільне при визначенні конкурентоспроможності регіону взяти за основу критерії, що характеризують рівень і якість життя населення й пропонує побудувати наступний логічний ланцюжок: регіональний ринок - механізм ціноутворення - конкурентоспроможність регіону.

Необхідно відзначити, що існує розмаїтість підходів до оцінки конкурентоспроможності регіону, обумовлена різними цілями, поставленими при оцінці. Автори розглянутих методик сходяться до думки, що показник оцінки конкурентоспроможності регіону - комплексний показник. При цьому кожний автор виділяє різні групи. До показників, що найбільш часто зустрічаються належать наступні: показники рівня життя, інвестиційна привабливість регіону, система показників економічного потенціалу регіону, система показників регіональної ефективності, система показників конкурентних переваг.

Отже, в методологію управління конкурентоспроможним розвитком регіонів слід додати інтегральний показник визначення рівня конкурентоспроможності. Інтегральний рівень конкурентоспроможності регіону є відносним показником (коефіцієнтом), а отже, він не повинен залежати від розмірів території або чисельності населення регіону. Тому всі приватні ознаки

конкурентоспроможності включаються в розрахунок інтегральних (зведених) значень із одиницями виміру, вираженими відносними величинами - душовими, темповими, пайовими, - а в деяких випадках, у вигляді виключення, бальними оцінками. На відміну від об'ємних показників темповий індикатор мало підданий міжрегіональним розходженням у спеціалізації економіки регіонів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев, А. В. Основы региональной экономики: учебное пособие [Текст] / А. А. Андреев, Л. М. Борисова, Э. В. Плучевская. - М. : КНОРУС, 2007. - 336 с.
2. Портер, М.Э. Конкуренция ; пер. с англ. : учеб. пособие / М.Э. Портер. - М. : Издательский дом «Вильямс», 2000. - 495 с.
3. Селезнев А.З. Конкурентные позиции и инфраструктура рынка России. – М.: Юристъ, 1999. – 346 с.
4. Ушвицкий, Л. И. Конкурентоспособность региона как новая реалья: сущность, методы оценки, современное состояние / Л. И. Ушвицкий, В. П. Парахина / СПб. Серия «Экономика». 2005. № 1. – С. 44-48.
5. Шеховцева Л.С. Конкурентоспособность региона: факторы и метод создания //Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 4. – С.11–16.